

ให้มรรคทำงาน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ เราแสวงหาสังขธรรม สังขธรรมคือความจริงนะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา มนุษย์เกิดมามีศักยภาพมาก เพราะมนุษย์เกิดมา ถ้ามนุษย์เกิดมาประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถ้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ ครูบาอาจารย์เราที่ประพฤติปฏิบัติมา ท่านมีปัญญา คำว่าอภิญญานะ ท่านรู้เห็นสิ่งใดท่านเก็บไว้ในใจของท่าน คำว่าเก็บไว้ในใจของท่าน สิ่งที่เราไม่รู้ไม่เห็น ท่านรู้เห็นกระจ่างแจ้ง แล้วมันสะท้อนใจไป

สะท้อนใจว่าเห็นพวกเรตาบอด ตาบอดแล้วก็พยายามขวนขวาย พยายามเอาหัวตันไป คำว่าตาบอดคือมันไม่รู้สัจจะ ไม่รู้ว่าสิ่งใดเป็นคุณสิ่งใดเป็นโทษไป ถ้ารู้ว่าสิ่งใดเป็นคุณสิ่งใดเป็นโทษ เขาใช้ชีวิตของเขา ใช้ชีวิตของเขาไป ดันชีวิตของเขาไป ในเรื่องของวิญญูะ ในเรื่องของโลก แต่ ครูบาอาจารย์เราท่านประพฤติปฏิบัติเห็นใหม่ มนุษย์มีศักยภาพ

ถ้ามนุษย์มีศักยภาพนะ เรามีศักยภาพคนหนึ่ง เราถึงได้ตั้งใจ เรามีสัจจะ มีความจริงในหัวใจของเรา ถ้ามีสัจจะมีความจริงในหัวใจของเรา เราทำสิ่งใดก็ทำได้ ถ้าเราไม่มีสัจจะความจริงในหัวใจของเรา เรามีแต่ความเรียกร้อง โลกมีแต่ความเรียกร้อง ความช่วยเหลือ แล้วใครจะช่วยเหลือใคร มันจะช่วยเหลือกันไม่ได้ เพราะมันเอาตัวรอดไม่ได้

คนเอาตัวรอดไม่ได้จะไปช่วยเหลือใคร เราเป็นคนไม่รู้ เราเป็นคนไม่มีทางออก แล้วเราจะไปชวนคนอื่นให้มีทางออก มันจะเป็นไปได้อย่างไร แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้เอาสิ่งใดมาตรัสรู้ละ การว่าตรัสรู้ธรรมนะ มันต้องมีสัจจะ มีความจริง

คูลีเวลาปัญญาวิคคีย์อุปฐากอยู่ คนที่อุปฐากอยู่ พระอัญญาโกณฑัญญะ เวลาเป็นปัญญาวิคคีย์ เป็นผู้ที่แสวงหา เป็นผู้ที่อยากจะพ้นจากทุกข์เหมือนกัน เป็นผู้ที่แสวงหา พยากรณ์นะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมา พยากรณ์ว่า ต้องออกบวชอย่างเดียว ต้องเป็นศาสดาแน่นอน ต้องเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ท่านคอยเฝ้าดูแล เจ้าชายสิทธัตถะเจริญเติบโตขึ้นมา เวลาเจ้าชายสิทธัตถะออกแสวงหา
โมกษธรรม อัญญาโกณฑัญญะเป็นคนไปชักชวน ไปชักชวนที่สัญญากันว่า เวลาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพาศปฏิบัติจะออกอุปัฏฐากร่วมกัน ก็อยากจะมิทางออกใจ นี้
อุปัฏฐากอยู่ ๖ ปี นะ คำว่าอยู่ ๖ ปี มันเห็นใจกัน

ผู้ที่แสวงหา ก็แสวงหา ผู้ที่รอก็รอให้มีผู้ชักนำ ก็รอเห็นไหม ๖ ปีที่อยู่ด้วยกัน เวลาองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทดสอบมาทุกวิธีการ สุดท้ายแล้วมันไปไม่ได้ มันไปไม่ได้ด้วย
ความเห็นของโลก ความเห็นของโลกวิทยาศาสตร์มันก็เห็นว่า ทางเป็นโลกนี่จะเป็นทางออก อด
อาหาร ๔๙ วัน จนรากขนเน่า

จนรากขนเน่า กลั่นลมหายใจ ก็คิดว่าสิ่งนี้ มันพิสูจน์ได้ มันตรวจสอบได้ไง ก็พยายาม
จะค้นไปว่าให้มันไปให้ได้ไง แต่มันไปไม่ได้ เวลากลั่นลมหายใจ สลบไปถึง ๓ วัน คำว่าสลบ
มันก็ซ็อก ซ็อกถ้าไม่ฟื้นมามันก็ตาย เพราะคำว่าตาย เอาตายเข้าแลกแล้วมันไปไม่ได้ ถ้าสิ่งนี้ไป
ไม่ได้แล้ว ระลึกถึงตั้งแต่ตอนเป็นราชกุมาร ตอนอยู่ที่โคนต้นหว้า

โคนต้นหว้าเห็นไหม กำหนดอานาปานสติ พอจิตมันสงบเข้ามา มันมีความสุข มีความ
สงบ มีความระงับ มันระลึกได้ไง คนเรามันเคยผ่านมา เป็นราชกุมาร กำหนดลมหายใจเข้าและ
ลมหายใจออก อยู่โคนต้นหว้านั้น มันมีความสุข ความสงบขนาดไหน มันฝังใจไว้ แต่เวลาออก
ประพาศปฏิบัติ ๖ ปี พยายาม ทุกรกิริยาทำขนาดไหนทำกับเขาไป สุดท้ายแล้วมันไปไม่รอด ไป
ไม่รอดย้อนกลับมา กลับมาถึงนั้น มาฉันอาหารของนางสุชาดา แล้วออกค้นคว้าด้วยใจขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง

เวลาค้นคว้าขึ้นมา สัจธรรมๆ อันนี้มันมีสัจธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตรัสรู้ขึ้นมาด้วย บุปเพณิวาสนานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ สิ่งนี้มันเป็นสัจจะ เป็น
ความจริงใจ เป็นความจริงระหว่างโลกกับธรรม เราเกิดมากับโลกเกิดมาจากพ่อจากแม่ เราเกิดมา
เป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นผู้มีศักยภาพ

มีศักยภาพนะ โลกเขาแสวงหากันโดยทางโลก ทางโลกเราก็แสวงหามากับเขา ถ้า
แสวงหามากับเขาจะ มันจะไปสิ้นสุดกันที่ไหน มันไม่มีที่สิ้นสุด คุณติ เราเป็นชาวพุทธเราศึกษา
มากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด คนเราเกิดมามันตาย
หมด แต่เวลาเกิด คนเราเกิดมาต้องตาย ทีนี้คนเกิดมาก็ต้องมีอาชีพ คนเกิดมาก็ต้องมีหน้าที่การ
งาน เพื่อจะหล่อเลี้ยงชีวิตนี้ไว้ ถ้าหล่อเลี้ยงชีวิตนี้ไว้ มันก็อยู่โดยมีศีลธรรม จริยธรรม ก็อยู่กับ
ทางโลกเขา พยายามขวนขวาย เพื่อความสุข ความจริงในหัวใจของเรา มันก็ได้เท่านั้น

ถ้ามันได้เท่านั้น ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราก็เห็นว่าชีวิตคนเกิดมา มันก็ต้องตาย
 ทั้งนั้น เวลาต้องตายทั้งนั้น ขวนขวายกันทางโลก ขวนขวายมา มันก็ขวนขวายเรื่องของโลกไป
 แต่เรายังมีน้ำใจ เรายังมีความขวนขวาย เรามีขวนขวายออกประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราออกประพฤติ
 ปฏิบัติ มนุษย์มีศักยภาพ ศักยภาพตรงที่ว่า มนุษย์สิ้นสุดแห่งทุกขก็ได้ ถ้ามนุษย์สิ้นสุดแห่งทุกขได้
 นะ ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ท่านมีอภิญญาของท่าน ท่านรู้ของท่าน ท่านรู้
 เห็นสิ่งต่างๆ ของท่าน

มันอยู่ที่ไหนล่ะ มันอยู่ในใจของท่านไง ถ้าอยู่ในใจของท่าน สิ่งที่ได้มา คนนี้ได้มาเห็น
 ใหม่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาเขาประพฤติปฏิบัติของเขา เขาอยากได้อภิญญาของเขา เขาอยากรู้
 อยากมีความรู้ความเห็นของเขา แต่เขาไม่ได้ประพฤติปฏิบัติโดยสัจจะโดยความจริง

โดยสัจจะโดยความจริงไม่เกิดมรรคเกิดผลในหัวใจขึ้นมา ไม่เกิดมรรคเกิดผลในหัวใจ
 ขึ้นมา แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไป จิตมันสงบขึ้นมาได้ จิตสงบแล้ว ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนาบารมี
 มันก็รู้อะไรต่างๆ ได้ ถ้ารู้อะไรต่างๆ ได้ นี่มันส่งออก แล้วส่งออกไป รู้สิ่งใดขึ้นมา สิ่งนั้นรู้ขึ้นมา เรารู้
 เรื่องของคนอื่น แล้วรู้ขึ้นมาแล้ว มันเกิดว่าเป็นผู้วิเศษ มันเกิดที่วิมานนะขึ้นมา แต่ไม่รู้จักตัวเอง
 ไม่รู้จักตัวเองคือมันไม่ทวนกระแสกลับเข้ามา

มันไม่ทวนกระแสกลับเข้ามา บุพเพนิวาสานุสติญาณเรื่องของโลก องค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาจิตสงบเข้ามา บุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไป ตั้งแต่พระ
 เวสสันดรไป มีสติสัมปชัญญะ สิ่งที่ย้อนไป มันก็ย้อนไปได้ตลอดเวลา ดึงกลับมาๆ
 จดดูปาดญาณ รู้สิ่งที่ว่า ถ้าจิตมันไม่ถึงที่สุดแห่งทุกขมันจะเกิดอย่างไร อดีต อนาคต นี่เรื่องของ
 โลก จากโลกสู่ธรรมไป เราเกิดมาเราเกิดมาเป็นโลกไป เราเกิดมาอยู่กับโลกใช้ใหม่

เราเกิดมามีพ่อแม่แม่ใช้ใหม่ เราเกิดมามีอำนาจวาสนาบารมี เราเกิดมาจิตของคนตามแต่
 จิตนิสัย ถ้าใครประพฤติปฏิบัติลงไป จิตมันรับรู้สิ่งใด รับรู้สิ่งใดถ้าจิตไม่มีอำนาจวาสนา รู้สิ่ง
 ใดไปยึดเกาะสิ่งนั้น ยึดเกาะสิ่งนั้นแล้วได้ประโยชน์สิ่งใดขึ้นมา มันทำให้หัวใจเรรวนไป จะไป
 ข้างหน้าก็ไปไม่ได้ จะถอยหลังหรือ เราก็เคยได้สิ่งนี้มา สิ่งนี้มันเรรวนหมด นี่เป็นเรื่องโลก
 เพราะเราเกิดมากับโลก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณ จดดูปาดญาณ เรื่องโลกทั้งนั้น
 เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดในวิภวภูต เกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ มันก็เกิดมาจาก
 นางสิริมหามายา เกิดมาจากพระเจ้าสุทโธทนะ เกิดมากับโลก มันเกิดมากับโลกเราอยู่กับโลกไป
 เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมามีศักยภาพ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมา เวลาถึงอัสวักขยญาณ สิ่งที่ว่าอัสวักขยญาณ มันทำลายอวิชชา ทำลายความไม่รู้ ทำลายความไม่รู้เท่า สิ่งที่เราจะพบเห็นทั้งหมด พอทำลายอวิชชา อวิชชาคือพญามาร อวิชชาคือกิเลส ทำลายทั้งหมด พอทำลายทั้งหมด เพราะได้ทำลายอวิชชานั้น เวลาเกิดอภิญญา เกิดต่างๆ ขึ้นมา เพราะจิตมันสิ้นกิเลส มันถึงไม่มีสิ่งใดมาขุมาเหย้ง ถ้ารู้สิ่งใดก็รู้เรื่องอภิญญาๆ

อภิญญามันมาจากไหนละ อภิญญาที่กำลังของใจใจ แต่เวลาถ้ารู้เรื่องของมรรคละ รู้เรื่องของมรรคมันมีสติมีปัญญา มีสติมีปัญญามีความเข้าใจ แล้วมันมาตื่นเรื่องอย่างนี้ใหม่ มันไม่ตื่นเรื่องอย่างนี้ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เล็งญาณ นี้พุททกิจ ๕ เข้าขึ้นมาเล็งญาณว่า จิตดวงใดมีอำนาจวาสนาแล้วเขาอายุสั้น ต้องไปเอาเขาก่อนใจ นี้โปรดสัตว์ๆ ก็ไปโปรดเขา

ไปโปรดสัตว์ พุททกิจ ๕ เล็งญาณโปรดสัตว์ ถึงเวลาบ้ายสั่งสอนประชาชน เวลาถึงหัวค่ำ เทศน์สอนพระ กลางคืน ๔ ทุ่มขึ้นไปสอนเทวดา เข้าขึ้นมาเล็งญาณนี้พุททกิจ ๕ สิ่งนี้ทำมาเพื่อเป็นกิจใจ ทำมาเพื่อประโยชน์กับสังคม ประโยชน์กับโลกใจ มันไม่ได้เป็นประโยชน์ในใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารือสัตว์บนสัตว์ใจ

ถ้ารือสัตว์บนสัตว์ สิ่งที่รือสัตว์บนสัตว์ ได้สร้างบุญกุศลตรงนี้มา เพราะได้มีมรรคมีผลขึ้นมา ถึงเอาสิ่งนี้จะมารือสัตว์บนสัตว์ แล้วรือสัตว์บนสัตว์ด้วยยังงี้ รือสัตว์บนสัตว์ด้วยบันลือสีหนาท อนุพุพิภดา ให้ประชาชนที่เขาอยู่ในทางโลก ให้เขามีทานของเขา ให้มีการเสียสละของเขา เพื่อจะได้ไม่มีพินมีไฟเผาหัวใจของเขาจนเราร้อนจนเกินไป ให้เขาอยู่ในทางโลกของเขาได้ แต่ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนานะ เวลาเทศน์อริยสัจ สัจจะความจริง ถ้าสัจจะความจริง ถ้าเขาประพฤติปฏิบัติของเขา เขาได้ผลของเขาขึ้นมา มันจะได้ผลของเขา

ถ้าได้ผลของเขา นี้รือสัตว์บนสัตว์ รือสัตว์บนสัตว์อย่างนี้ ถ้ารือสัตว์บนสัตว์อย่างนี้ สิ่งนี้แล้ววางธรรมและวินัยนี้ไว้ เวลาเรามาศึกษา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเราจะประพฤติปฏิบัติทางโลก ทางโลกนะ เวลาคนเขาออกทำมาหากินกัน เขาทำมาหากินเพื่อดำรงชีวิตของเขา แล้วถ้าเขาทำมาหากิน ทุกคนประสบความสำเร็จ ทุกคนก็เป็นแบบอย่าง เราก็อยากจะทำอย่างนั้น เราก็อยากประสบความสำเร็จของเราทางโลก

อันนี้เวลาจะประสบความสำเร็จ แต่ในเรื่องผลของวิญญะ มันก็ต้องมีบุญมีกุศล มีต่างๆ เกื้อหนุนกันมา ถ้าเกื้อหนุนกันมา ทางโลกถ้าเราไม่ประสบความสำเร็จ แต่ ถ้าเราจะไปทางธรรม

ละ เพราะพระในสมัยพุทธกาล ตัวอย่างพระสีวลี มีลาภมหาศาล แต่พระอรหันต์บางองค์ อัดคัดขาดแคลนแต่ก็ทำถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ ถ้าทำถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้นี้ เรามีอำนาจวาสนาของเขา นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เรามีหัวใจของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเรา

สิ่งที่เป็นสัมมาอาชีพะ สิ่งที่เป็นประกอบ เป็นเรื่องของโลก เรามีจิตใจของเรา เราทำความจริงของเราขึ้นมา ถ้าทำจริงของเราขึ้นมา มันก็จะเป็นความจริงของเรา แต่ในเมื่อกระแสสังคมเป็นแบบนี้ไง ถ้าเป็นแบบนี้ คุณสิ เวลาเขาทำมาหากินกัน เวลาเขาทำมาหากิน เขาได้สิ่งใดมา เขาเป็นประโยชน์กับเขา เขาได้เงินได้ทองมา ได้เงินได้ทองมาสิ่งนี้ก็ต้องเป็นประโยชน์กับชีวิต เขาใช้เงินเพื่อดำรงชีวิต เขาใช้เงินของเขาเพื่อประโยชน์ของเขา เขาใช้เงินของเขาเพื่อประกอบสัมมาอาชีพะของเขา เขาเก็บเงินเก็บทองของเขาเพื่อเป็นสมบัติของเขา

คนเราถ้ามีความรู้สึก มีกิเลสตัณหาทะยานอยากมันก็ยึดมั่นว่าสิ่งนั้นเป็นของเราๆ แต่ถ้าคนเขามีสติปัญญา เขาเรียนมาทางการเงินๆ เขาบอกว่าให้เงินทำงาน เขาให้เงินทำงานเห็นไหม ให้เงินทำงานเพื่อประโยชน์กับใคร ถ้าให้เงินทำงานเราต้องใช้สมองของเราทำงาน เราต้องใช้ร่างกายของเราทำงาน เราทำงานขึ้นมาเพื่อจะหาเงินใช้ไหม หาเงินมาเพื่อมาใช้สอยในการดำรงชีวิตใช้ไหม หาเงินมาเพื่อครอบครัวเราใช้ไหม เราหาเงินของเรา มาเราหาเงินไว้ใช้จ่าย หาเงินเพื่อประโยชน์กับเราไป

แต่ถ้าคนที่เขามีสติปัญญา เขาบอกว่า เขาหาเงินมาแล้ว เขาเก็บหอมรอมริบของเขา จนเขามีเงินของเขา เขาบอกให้เงินทำงานๆ ให้เงินทำงานแทนเราไป ให้เงินทำงานจนถ้ามันเป็นประโยชน์ขึ้นมา มันก็ทำงานแทนเราได้ แต่ถ้าเวลาทำงานแทนเราเห็นไหม เวลาลงทุนสิ่งใดขึ้นมา มันก็มีกำไรขาดทุนทั้งนั้น เวลาถ้ามีกำไรขึ้นมา สิ่งนี้เราให้เงินทำงานได้ แต่เวลามันขาดทุนละ เวลาขาดทุนเราก็สะท้อนใจเราเหมือนกัน

ขนาดว่าให้เงินทำงานๆ เวลาให้เงินทำงานมันต้องมีสติมีปัญญา มีสติปัญญาเพื่อประโยชน์กับเขา เพื่อทำงานของเขา นี้เขาให้เงินทำงาน ให้เงินทำงานมันต้องมีเงินไป เขาต้องหาเงินหาทองของเขามา หาเงินหาทองของเขา เขาเก็บหอมรอมริบของเขาไว้ แล้วเขาให้มันทำงานทำงานเพราะว่า เขามีสติมีปัญญา เพื่อให้เป็นประโยชน์กับเขา แต่ของเรา เราหาเงินหาทองมาใช้จ่ายในชีวิต

มาหาเงินหาทอง เราใช้เงิน แล้วเราใช้เงิน เราไม่มีเงินมีทอง เราก็ต้องแสวงหา เราก็ต้องพยายามหาเงินหาทองเพื่อใช้จ่าย นี่ถ้าเขาทำโดยความถูกต้องคิงามของเขานะ แต่ถ้าเวลาเขาขาดตกบกพร่อง เขาหิบบลวยเอา เขาทำทุจริตขึ้นมา เขาก็หาเงินหาทองมาเพื่อดำรงชีวิตเหมือนกัน

เขาได้มาด้วยความทุจริต เขาไม่ได้ได้มาด้วยความสุจริต ถ้าเขาได้มาด้วยความทุจริต มันก็เป็น
เวรเป็นกรรม

เป็นเวรเป็นกรรมในหัวใจของเรา ถ้าผู้ใดเขาจับได้มันก็ต้องมีโทษมีภัยของเขา แต่ถ้าเขา
ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจของเขา เขาทำด้วยความดีงามของเขา เขาได้มาเขาก็ยังติดขัดของเขา เขา
ยึดมั่นถือมั่นของเขา มันความโลภใจ แต่ถ้าเขามีสติปัญญาของเขา เขาใช้เงินทำงาน เพราะเงิน
ของเขามันมีเหลือแล้ว เขาถึงใช้เงินทำงาน แล้วถ้าเขาให้เงินทำงาน ให้เงินทำงานให้หมุนไปโดย
ที่ว่าไม่ไปวิตกวิจารณ์ไปกับมัน

แต่ถึงเวลาแล้วมันก็มีผลกำไรขาดทุนทั้งนั้น ทีนี้เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรา
ประพฤติปฏิบัติ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราบอกว่า เราปฏิบัติตาม
ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะปฏิบัติอย่างไร เราก็มารู้ว่าเราปฏิบัติแล้วถูกต้องดี
งามไปหมด ในแนวทางปฏิบัติใครก็บอกว่า การปฏิบัตินั้นเป็นการปฏิบัติในแนวทางสติปัญญา
๔ เวลาปฏิบัตินั้น ปฏิบัติแนวทางมรรคผลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาพูดก็พูดกันไปนะ เพราะอะไร เพราะเขาเกิดมากับโลก เราก็เกิดมากับโลก เวลาองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมากับโลก เวลาเกิดมากับโลกนะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาขนาดนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาประพฤติปฏิบัติ
มันก็มีแนวทาง แนวทางฤทธิไพรเขาก็ปฏิบัติของเขาอยู่ ก็ศึกษากับเขา หาแนวทางอย่างนั้น แต่
เวลาทางปฏิบัติไปแล้วมันเป็นไปได้ๆ เพราะว่าด้วยวุฒิภาวะ ด้วยอำนาจวาสนาขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาไปปฏิบัติกับอุทกดาบส อาหารดาบส เจ้าชายสิทธัตถะได้สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘
เสมือนเรา มีความรู้เท่าเรา เป็นอาจารย์สอนได้ ครูบาอาจารย์ ศึกษากับเขาจนหมดได้หมดพุงนะ
เวลาเขาหมดได้หมดพุงแล้ว ก็เลศเรานั้นยังท่วมหัว ก็เลศเรา เพราะอะไร เพราะว่าด้วยอำนาจ
วาสนาบารมี

คนที่มีความอำนาจวาสนาบารมี สิ่งใดถ้ามั่น เรายังมี สิ่งใดมีกิเลสต้นหาคความทะยานอยาก มี
อวิชา มีความรู้ในใจเรา เราจะไว้ใจเราได้อย่างไร ใครจะเชิดชูขนาดไหนแต่หัวใจของเรานั้นรู้
แต่ถ้าคนอ่อนแอ ไม่ต้องให้เขายกย่องหรือ มันจะไปกับเขาเลย ถ้าไปกับเขาเลย มันก็เป็น ถ้า
ภาษาปัจจุบันก็เป็นเหยื่อ มันก็เป็นเหยื่อกับลัทธินั้น เป็นเหยื่อกับความเห็นนั้น นี่ความเป็นเหยื่อ

แต่ถ้าผู้มีอำนาจวาสนาบารมี คูสิเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนึ่ง พระสารีบุตร
พระโมคคัลลานะ ไปศึกษากับสัจจชัย นั่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ ในไม่ใช่ก็คือไม่ใช่

จนพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ถ้ามเลย แล้วมันจะมีอะไรอีกใหม่ ความรู้เรามีเท่านี้ ถ้าความรู้มีเท่านี้ สองคนปรึกษากันเลย ถ้าเรามีครูบาอาจารย์นะ ใครพบครูบาอาจารย์ก่อน ถ้าเห็นจริงแล้ว ต้องบอกกันนะ อย่าทึ่งกันๆ

ขนาดว่ามันต้องสัญญากันไว้เลย เพราะว่ามันทุกข์ มันไปไม่ได้ ถ้าคนมีอำนาจวาสนา สิ่งใดถ้ามันไม่เป็นความจริงนะ เราปฏิบัติเรากันคว้ามขนาดไหนแล้ว เราวางไว้ก่อน เราไม่เชื่อ เราไม่เชื่อเพราะอะไร เพราะมันชำระล้างได้ไม่จริงใจ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขา เขายกย่องขนาดไหนท่านก็ไม่เชื่อ ท่านไม่เชื่อของท่าน ท่านต้องปฏิบัติความจริงของท่าน

เวลาท่านปฏิบัติความจริงของท่านเห็นใหม่ บุญเพณิวาสนาสุคติญาณ จุติปาตญาณ อาสวักขณญาณ เวลามันจริงขึ้นมา มันจริงกลางหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลามันจริงขึ้นมา คุณสิ เสวยวิมุตตสุขๆ แล้วเวลาเสวยวิมุตตสุขไปแล้วนี้ มันจะสอนใครได้หนอๆ เพราะอะไร เพราะมันลึกลับซับซ้อน

ลึกลับซับซ้อนมันเป็นงานของใจ เพราะเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาเป็นราชกุมาร พระเจ้าสุทโธทนะก็ส่งไปเรียน ส่งไปเรียนตักศิลา ไปเรียนวิชาทางโลกเรียนมาทั้งนั้น เรียนมา ๑๘ วิชาการ คนที่จะเป็นกษัตริย์เขาพร้อมมาแล้ว แล้วก็มียัญญา มียัญญาเห็นใหม่ แล้วเวลาไปศึกษากับเขาก็ศึกษาด้วยปัญญา เราจะบอกว่าโลกียปัญญา ปัญญาทางโลกใจ แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาตรัสรู้ขึ้นมา

ในเมื่อคนมียัญญาระดับนั้น ทำไมเราจะสอนเขาไม่ได้ ทำไมเราจะบอกเขาไม่ได้ แต่ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า มันจะสอนได้อย่างไร จนทอดธุระๆ คำว่าสอนได้อย่างไร คือว่า สัจจะความจริงมันละเอียดลึกลับซึ่ง ลึกลับอยู่ที่ไหน ลึกลับอยู่ที่กลางหัวใจ ลึกลับที่ความจริงอันนี้ ถ้าเราจะค้นคว้าขนาดไหน มันส่งออกทั้งนั้นๆ

เราจะบอกว่าเพราะมันละเอียดลึกลับซึ่งอย่างนี้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านที่เป็นจริง จากใจของท่าน ถ้าใจของท่านเป็นคุณงามความดี ใจของท่านเป็นความจริง เวลาท่านเทศนาว่าการเป็นแนวทาง แต่แนวทาง เราฟังธรรมๆ กันอยู่นี้ เวลาฟังธรรมๆ เราตีความกันอย่างไร เรามีความเข้าใจอย่างไร ถ้าเราตีความ เรามีความเข้าใจเห็นใหม่ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายืนยันตลอดว่า ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศนาว่าการ ในสุดตันตปิฎก มีผู้ปฏิบัติมาก มีพระที่ปฏิบัติมาก จะให้ชี้ทาง จะให้บอกทาง เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เล็งญาณ

แล้ว ถึงญาณว่า วุฒิภาวะอย่างนี้ กำลังของจิตอย่างนี้ ความสงบระงับใจมีขนาดนี้ พุคอย่างไรก็รู้ไม่ได้

ถ้าพุคอย่างไรไม่รู้ไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าส่วนใหญ่จะไม่พยากรณ์ แต่จะพยากรณ์ พยากรณ์คือตอบรับ พยากรณ์คือแก้ไข พยากรณ์ต่อเมื่อ วุฒิภาวะของเขา เขามีวุฒิภาวะของเขาด้วยความสามารถที่เขาจะพอรู้ได้ จะพอรู้ได้นะแต่ยังไม่รู้ พระพุทธเจ้าจะให้อุบาย ให้อุบายคูลี ภิกษุบวชเมื่อเฒ่า เวลาจะเข้ากรรมฐาน จะไปขอกรรมฐานองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเข้าไป

เวลาไปประพฤติปฏิบัติสิ่งใด ดัดจริตอย่างใดจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะแก้ไขให้ๆ การแก้ไขให้ มันแก้ไขเรื่องภายในหัวใจ ภายในหัวใจนะ ทีนี้ที่ว่าเราประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติว่าเป็นมรรคๆ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วศึกษา ว่าสิ่งนี้เป็นมรรคๆ เราก็เข้าใจว่าเป็นมรรค เพราะอะไร เพราะวุฒิภาวะของเรามันอ่อนด้อยอย่างนั้น เราก็ว่าเป็นมรรคไป

เราจะใช้มรรคทำงาน แล้วมรรคมันอยู่ไหน คูลี เวลาทางโลกเขา เขาหาเงินขึ้นมา หาเงินมาเพื่อใช้จ่าย หาเงินมาเพื่อดำรงชีวิต หาเงินมาเพื่อเป็นประโยชน์กับตัว จนเขาเห็นว่าเงินนี้มันเป็นเงินเย็น เงินที่เราเก็บสะสมไว้ ให้มันทำงาน เขาลงทุนเพื่อประโยชน์กับเขา เขายังมีกำไรขาดทุน นี่ก็ว่า เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะแสวงหามรรค เราแสวงหามรรค คีล สมาธิ ปัญญา เราแสวงหา

คูลี โดยความปกติเรา เวลาจิตใจเรารุ่มร้อน จิตใจรุ่มร้อนเพราะอะไร จิตใจรุ่มร้อน เพราะว่ากิเลสตัดหาความทะยานอยากเห็นใหม่ คูลีถ้าเราไม่ดูแลรักษามัน เวลามันเร้าร้อน มันจะร้อนนัก แต่คนที่มีจิตนิสัยมีการประพฤติปฏิบัติขึ้นมาอยู่บ้าง เวลากิเลสมัน กิเลสคือความคับแค้นใจ กิเลสคือความบีบคั้นหัวใจ ถ้ามีสติ ถ้ามีสติมันเบาบางลงได้ไง

คนเราถ้ามีสติปัญญา สิ่งนี้ ธรรมโอสถ มันสามารถขโลมในหัวใจเราได้ ธรรมโอสถทั้งๆ ที่ว่าเรายังไม่มีมรรคหรือ แต่มันก็สามารถขโลมในหัวใจของเราได้ เพราะธรรมโอสถ ธรรมเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นสังฆธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราศึกษาๆ เพราะการศึกษา ถ้าเราศึกษาขึ้นมา ถ้ามันเป็นสังฆธรรม มันก็แบ่งแยก ก็มีเหตุมีผลในใจของเรา อย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เคยบอกไว้ อย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กระทำ อย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ควรหลีกเลี่ยง

สิ่งนี้ถ้าเราศึกษาขึ้นมา มันศึกษาขึ้นมา ก็ลึจจะ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นสุดตมยปัญญาไง ปัญญาในการศึกษาเล่าเรียนไง ปัญญาศึกษาเล่าเรียน ปัญญาได้ยิน ได้ฟังมาไง ได้ยินได้ฟังมาแล้ว คุณ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาที่จิตตมยปัญญาไง จิตตมยปัญญา เพราะจิตนี้มันเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์

จิตนี้เป็นสิ่งมหัศจรรย์ เวลาเราเกิด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย แล้วบอกว่ามันต้องมีฝั่งตรงข้าม คุณ นักปราชญ์มีความคิด มันต้องมีฝั่งตรงข้าม ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เราก็คิดแบบวิทยาศาสตร์ ถ้าไม่ตายก็ต้องอยู่ท่าฟ้าอย่างนี้ คือไม่ตาย แต่เวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันมาจากไหน

จิตนี้เวลาปฏิสนธิจิต มันเกิดในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ กำหนด ๔ เวลา กำหนด ๔ แล้วนี่ ผลของวิญญูะถึงที่สุดแล้ว มันก็ต้องพลัดพรากไป แล้วพลัดพรากไป มันก็ไปเกิดใหม่ ถ้าเกิดใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาอยู่ที่จิตนี้ นี่สัมมาสมาธิ พอสัมมาสมาธิ ถ้าย้อนกลับไป แต่จิตนี้บุพเพนิวาสานุสติญาณ จิตนี้มันย้อนไปที่ว่ามันมาจากไหน

ถ้าจิตมันไม่สิ้นกิเลส จุตุปปาตญาณมันต้องไปของมัน ไปเกิดในกำหนด ๔ ใจ ไปเกิดในครรภ์ ในไข่ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ เกิดเทวดา อินทร์ พรหม มันก็เกิดของมัน แล้วเวลาอาสวักขญาณ ทำลายแล้วละ อาสวักขญาณทำลายแล้ว ที่ว่ามันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันเป็นอย่างไร ที่นี้อาสวักขญาณที่มันทำลาย นี่คือมรรค ถ้าเป็นมรรคขึ้นมา เราเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เรามีอำนาจวาสนาตรงนี้

เรามีอำนาจวาสนา มนุษย์ต่างจากสัตว์ เพราะมนุษย์มีศีล ๕ เพราะมนุษย์มีศีลธรรม ถ้ามนุษย์ต่างจากสัตว์ที่มีศีลธรรม แต่เวลาผลของวิญญูะ สัตตะเป็นผู้ซื้อ ในเมื่อจิตเราเป็นผู้ซื้ออยู่ ผู้ซื้อ ซื้อในอะไร ก็ซื้อในจิตเรานี่ ซื้อในวิชา ซื้อในความไม่รู้ เพราะความไม่รู้ เพราะเป็นสมบัติของเราไง ทุกอย่างเป็นสมบัติ จิตได้สำนึก

จิตได้สำนึก มันคิดหมด แต่เวลาศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้าใจหมด สิ่งนี้เราเข้าใจหมด เข้าใจนี้ไงสุดตมยปัญญา สุดตมยปัญญา ปัญญาทางโลกไง ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะใช้มรรค ถ้าเราใช้มรรค มรรคมันคืออะไร คุณ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา เราตั้งสติไว้

เราศึกษามา ศึกษามาได้แต่ชื่อ สติมันก็มีอยู่แล้ว สมาธิมันก็มีอยู่แล้ว ปัญญาก็มีอยู่แล้ว รู้หมด แต่มันไม่เป็นความจริง ความจริงปัญญาอย่างนั้นปัญญาอะไร ถ้าเรายังไม่ประพฤติปฏิบัติ

ปัญญาอย่างนั้นเราก็มหัศจรรย์นะ เวลาธรรมมันเกิด ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาธรรมมันเกิด มันเกิดมานี้ มันเป็นความมหัศจรรย์เลย สิ่งที่ไม่รู้มันก็รู้ สิ่งใดก็ แต่มันไม่มีเหตุมีผล ที่มันมันเป็นอย่างไร มันผุดขึ้นมาจากกลางหัวใจ ถ้ามันผุดขึ้นมาจากหัวใจ เพราะหัวใจเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ใจ

คนที่มีอำนาจวาสนา คนที่จิตใจที่นุ่มนวล ทำสิ่งใดมันจะมีแต่ความดีงาม แต่จิตใจที่หยาบช้ำ เวลาอยู่ใกล้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณติ เทวทัต เทวทัตบวชกับใคร ก็บวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คิดแต่จะปกครองสงฆ์ คิดแต่จะใหญ่ เวลาพูดกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสดาเป็นผู้แก่เฒ่าแล้ว ควรจะวางมือได้ ข้าพเจ้าขอเป็นผู้ปกครองสงฆ์แทน พูดอย่างนั้นเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่า เทวทัต แม้แต่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เรายังไม่ให้ปกครองสงฆ์เลย เราจะให้เธอปกครองสงฆ์ได้อย่างไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อนาคตังสญาณ รู้หมดว่าใครมีกิเลส ใครไม่มีกิเลส พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ไม่มีกิเลส เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา ท่านยังไม่ให้ปกครองเลยแล้วจะให้ปกครองได้อย่างไร แต่เขาอยากธรรม นี่พูดถึงว่าจิตใจของคนถ้าคิด

แต่เวลาพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังธรรมของพระอัสชิวเป็นพระโสดาบัน เวลาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องปรารธนาอะไร ปรารธนาอยากฟังธรรม ปรารธนาอยากจะพ้นจากทุกข์ ปรารธนาจะชำระล้างกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศนาว่าการ ๗ วัน พระโมคคัลลานะ เป็นพระอรหันต์ ๑๔ วัน พระสารีบุตรเป็นพระอรหันต์ คำว่าปรารธนา เขาปรารธนามาเอาคุณธรรม เขาปรารธนามาเอาศีลธรรม

เขาปรารธนาอยากได้มรรคได้ผล เขาไม่ได้ปรารธนามาปกครองสงฆ์ เขาไม่ได้ปรารธนามาด้วยโลกธรรม ๘ เขาปรารธนาอย่างนั้น ถ้าปรารธนาอย่างนั้น จิตใจมันคนละชั้น จิตใจมันแตกต่างกัน นี่เหมือนกัน เราอยากได้มรรคได้ผล ถ้าจิตใจเราเป็นมรรค มันก็จะชำระล้างกิเลสในใจของเรา ถ้าจิตใจเรามันไม่เป็นมรรค ถ้ามันไม่เป็นมรรค มันเป็นอย่างไรละ

ไม่เป็นมรรคเห็นไหม คุณติ ไม่เป็นมรรคมันก็เป็นสัญญาอารมณ์ใจ สัญญาอารมณ์มันเกิดได้ คุณความรู้สึกนึกคิดของเรามันเกิดได้ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันท่องได้ เพราะ ผู้ที่มีการศึกษา ๕ ประโยค ๑๐ ประโยค เขาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจบหมดนะ เขาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกพูดเรื่องอะไร พูดที่ไหนจำได้แม่นยำ ขยายความได้ด้วย ทำวิจัยได้หมด แต่ทำไมเขาไม่มีคุณธรรมในใจ เขาไม่มีคุณธรรมในใจเพราะ

อะไร ถ้ามีคุณธรรมในใจ คุณธรรมในใจมันต้องมีมรรค มีคุณธรรมในหัวใจ ถ้ามีมรรคขึ้นมา มันเป็นอกุศลธรรม อกุศลธรรมคือสังขารในใจ ถ้าสังขารในใจขึ้นมา

คูสิเป็นพระโศดาบัน ละสังโยชน์ ๓ ตัว เป็นพระสกิทาคา ละสังโยชน์ กามราคะ ปฏิกษะ อ่อนลง ถ้าเป็นพระอนาคามี กามราคะ ปฏิกษะในใจหมดสิ้นไป เวลาเป็นพระอรหันต์นะ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา มานะ ความเป็นมานะ ความถือตัวถือตน รู้จักหรือเปล่า เวลา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเอาสิ่งใด ไปยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นสมบัติของเรา เป็นคนที่มีคุณธรรม แต่เขาบอก ศึกษาไปเพื่อเผยแพร่ธรรมๆ อาจจะเผยแพร่ธรรม

แล้วถ้ามัน ไม่ได้ชำระล้างกิเลสในหัวใจ สิ่งที่เราเผยแพร่ไปมันเป็นธรรมหรือกิเลส มันเป็น กิเลสซัดๆ มันเป็นกิเลส เพราะอะไร เพราะมันมีตัวมีตนของเราไง แต่ถ้าเราจะมีคุณธรรมนะคูสิ พระโมคคัลลานะพระสารีบุตรมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ฟังธรรมะของ พระอัสชชิเป็นพระโศดาบันละ พระโศดาบันมาฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศนาว่าการอีก ๗ วัน พระโมคคัลลานะเป็นพระอรหันต์ อีก ๑๔ วัน พระสารีบุตรเป็นพระอรหันต์

เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติเราบอก เราไม่มีศักยภาพไหน เราเป็นคนคนหนึ่งที่ไม่ มี ศักยภาพหรือ เราเป็นคนคนหนึ่งที่มีศักยภาพเหมือนกัน พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร ก็มี ชีวิตเป็นมนุษย์เหมือนเรา เราก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน เราเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เรายัง ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราแสวงหามรรค แสวงหามรรค เรามีสติก็มีสติจริงๆ ยับยั้งความรู้สึกนึก คิดของเราให้ได้

ถ้ายับยั้งความรู้สึกนึกคิดนี้ได้ เรากำหนดพุทโธๆ ของเรา ถ้าพุทโธ สมาธิเรามันสงบเข้า มาเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิ ถ้าเรายกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกขึ้นสู่มรรค ถ้าเราใช้มรรค เราใช้มรรค เพราะมันมีเราใช้ไหม เราเวลาทำสมาธิกัน เราใช้ปัญญากัน เราใช้มรรคๆ เพราะมรรคเป็นเรามัน มีสมุทัยร่วมใจ ถ้าเราใช้คือเรา มีเป้าหมาย มีการกระทำมันมีความอยากได้ออยากดี ถ้ามีความ อยากรได้ออยากดี นี้เราใช้มรรค ถ้าเราใช้มรรค แล้วมรรคมันจะบริสุทธิ์อย่างไรละ

แต่ถ้าให้มรรคทำงาน ให้มรรคทำงาน มรรคทำงานมรรคเป็นอย่างไรถึงจะทำงานได้ ถ้า มรรคทำงานได้ เราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบได้ สัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเป็นมรรค องค์หนึ่งในมรรค ๘ ถ้าสัมมาสมาธิเป็นมรรคองค์หนึ่งในมรรค ๘ เราพยายามยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกขึ้นสู่วิปัสสนาถ้าเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง เราจับต้องได้ เราฝึกหัดได้ เราพิจารณาได้ ถ้าเราพิจารณาได้ มันก็ยังเป็นเราใช้มรรคอยู่นั่นแหละ

มันยังไม่ให้มรรคทำงาน ใช้มรรคทำงานกับให้มรรคทำงานแตกต่างกัน เพราะเราใช้มรรคทำงาน มันมีเราไง เพราะเราใช้ คำว่าใช้มันเกี่ยวเนื่องกันใช้ใหม่ แต่จะให้มันทำโดยอิสระเสรี ให้ทำเป็นความจริงละ แล้วทำอะไรถึงเป็นความจริงละ มันก็ต้องมีการฝึกฝน คนเราไม่มีที่ไปที่ไป มันจะไปอย่างไร คนจะมีที่ไปที่ไป คุณสัจจนิสัยของเรา มันก็มีที่ไปที่ไป คำว่ามีที่ไปที่ไป จิตนี้เวียนวายตายเกิดในวัฏฏะ

จิตนี้เวียนวายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้ามันเป็นจิตเป็นนิสัยมันจะคัดแปลงหัวใจให้พัฒนามาเรื่อยๆ ถ้าจิตใจหัวใจพัฒนา คนคนนี้เป็นคนดี เป็นคนดีมาตั้งแต่เด็กน้อย โตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ก็เป็นผู้ใหญ่ที่ดี แต่นี่ด้วยอำนาจวาสนา เขาไปตกอยู่ในกลุ่มชนใด ถ้ากลุ่มชนใดชักนำให้เขาไปในทางเสียหาย ถ้าอำนาจวาสนาเขาเข้มแข็ง เขาจะไม่เสียหายไปตามสภาวะแวดล้อมนั้น แต่ถ้าจิตใจของเขาอ่อนแอ เขาอยู่สภาวะแวดล้อมนั้น สภาวะแวดล้อมนั้นสามารถชักนำให้เขาติดอยู่ในโลกนี้ได้ นี่ไง มันเป็นที่จิตนิสัยที่ได้ประพฤติปฏิบัติได้สร้างสมมา

ถ้าได้สร้างสมมา เรามีจิตนิสัยของเราอย่างนี้ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็พยายามของเรา หน้าที่การงานเราก็ทำแล้ว หน้าที่การงานเราต้องมีสัมมาอาชีวะ ต้องมีหน้าที่การงานเลี้ยงชีพอยู่แล้ว เรามีของเรา เราแบ่งปันได้ เราแบ่งเวลาได้ เราทำของเราได้ ถ้าเราทำของเราได้ สิ่งนั้นมันจะไม่มาปลุกเร้าใจเรา จะทำอะไรก็แล้วแต่ เดี่ยวจะเจ็บไข้ได้ป่วย เดี่ยวจะไม่สบาย หน้าที่การงานมันจะขาดตกบกพร่อง มันคอยกระตุ้นทั้งนั้น มันคอยกระตุ้น ความจริงคำว่าคอยกระตุ้น หน้าที่การงานมันกระตุ้นเราได้ไหม หน้าที่การงานมันเป็นตำแหน่งหน้าที่ มันกระตุ้นเราไม่ได้หรอก แต่สิ่งที่กระตุ้นมันก็คือกิเลสเราไง กิเลสมันอ้างไปหมดแหละ

แต่ถ้าเรารู้เท่าทันกิเลสเรา เราแบ่งปันได้ เราแบ่งแยกเวลาได้ ถ้าเราแบ่งแยกเวลาได้ เราจะมาประพฤติปฏิบัติได้ แต่ถ้าเราแบ่งแยกไม่ได้ มันจะติดขัดของมันไปหมดเลย แล้วเวลาปฏิบัติไปแล้ว มันก็บอกว่าสิ่งนั้นเป็นมรรคๆ เราใช้ เรามีส่วนได้ส่วนเสีย เห็นไหมส่วนได้ส่วนเสียนั้น สมมุติ ในเรื่องของกิเลสนะ เขาเรียกว่า ในการทำธุรกิจการค้า เขามีความลับทางการค้า เขาไม่ให้ใครรู้ เพราะว่าสิ่งนี้เป็นสมบัติของเขา

สมบัติ สิทธิทางปัญญา เป็นสมบัติของเขา แต่เวลาคนที่ทำธุรกิจ เขาอยากจะได้ อยากได้ความรู้ อยากได้ต่างๆ มาเพื่อประกอบสัมมาอาชีวะของเขา นี่เหมือนกัน การที่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเห็นใหม่ เรารู้ๆ เรารู้อะไร เรารู้ข้อมูลภายในใจ เพราะเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็รู้อยู่แล้ว พอเรารู้อยู่แล้ว เราทำอะไรมันเป็นมรรค เป็นมรรค

อย่างไร เพราะมันรู้ข้อมูลภายใน คือรู้ใจทักก่อน ทำอย่างไรรู้เป้าหมายไปหมด แล้วทำอะไรประสบความสำเร็จทั้งนั้น ทำสิ่งใดไปหมด

ใช้มรรคทำงานแล้วรู้ข้อมูลภายในด้วย รู้ข้อมูลภายในศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค ศึกษาไปหมดละ รู้ข้อมูลภายใน แล้วเวลาทำจริงๆ ทำไม่ได้ ทั้งๆ ที่ว่าความจริงทางธุรกิจ ถ้าเขารู้ข้อมูลภายในของบริษัทใด เขารู้ข้อมูลภายในเขาจะแสวงหาผลประโยชน์จากข้อมูลนั้น ได้มหาศาลเลย นั่นมันเป็นเรื่องโลกเป็นผลของวิญญู เป็นเรื่องโลก เป็นเรื่องกำไรขาดทุน แต่เวลามาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเรารู้ข้อมูลภายใน กิเลสมันกำไร ธรรมะเราขาดทุน

เราปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ล้มลุกคลุกคลาน แล้วเราก็ปลั่งเปลอ ว่าเราปฏิบัติแล้วมัน ได้มรรค ได้ผลใจ ได้มรรคได้ผลปฏิบัติแล้วมันดี ปฏิบัติแล้ว มันดี สิ่งที่เราว่าดีนะ มันดีของกิเลสไม่ใช่ดีเรา ถ้าดีของเรามันจะเป็นสัมมาสมาธิ ดีของเราจะมีความสุข ดีของเราจะเป็นเอกัตถคารมณฺ์ ดีของเรา เราจะมีสติปัญญาสามารถโน้มน้ามนี่ไปสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรม แล้วสามารถยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา ใช้ปัญญา แล้วถ้ามันเกิดภาวนามยปัญญา นั่นละธรรมะเจริญ แต่ถ้ามันดีของกิเลส

ดีของกิเลส มันก็ดี นี่ก็ดี มันได้อะไรละ นี่คือกิเลสมันชักนำ นี่คือกิเลสมันน้อมนำให้เราติดข้องอยู่นั้น เราเองปฏิบัติแล้วยังลุ่มหลงอยู่กับสัญญาอารมณ์อย่างนั้น แต่เรายังไม่เข้าใจเลยว่า ปัจจุบันนี้เราลุ่มหลงอยู่ให้กิเลสมันชักนำอยู่อย่างนี้ แต่เราคิดว่าสิ่งนั้นเป็นคุณงามความดีใจ เราคิดว่าปฏิบัติแล้ว

ถ้าปฏิบัติดีนะ คนที่มีสติมีปัญหา คนที่มีอำนาจวาสนา แล้วเขาทำต่อเนื่องไป ถ้าทำต่อเนื่องไป มันจะซ้าร่อยอยู่อย่างนี้ไหม มันมีแต่เสื่อมไป มันไม่เจริญก้าวหน้า พอไม่เจริญก้าวหน้าเวลาเราปฏิบัติไป เป็นวันเป็นเดือนเป็นปี แล้วมันไม่ก้าวหน้า มันก็แปลกใจแล้ว ถ้ามันแปลกใจนะ เพราะความรู้สึกองที่ไม่ได้มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เรามีสติสัมปชัญญะที่แยกแยะหรือเปล่านั้น การปฏิบัติของเรา มันเจริญก้าวหน้าหรือมันยุบยอบลง นี่ใจ มันดีของกิเลสใจ

มันดีของกิเลสที่ว่า มันดีๆ มันดีคือมันทำให้เราไม่เข้าสู่สังขาร เราไม่สามารถสร้างมรรค เราไม่สามารถสร้างคุณงามความดีให้หัวใจของเราเกิดมรรคเกิดผล เวลาเราทำหน้าที่การงานของเรา ถ้าเราทำหน้าที่การงานของเรามีเนื้องาน เรามีชิ้นงาน เราจะประสบความสำเร็จ เราทำแล้วมันมีผลงาน แต่ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาปฏิบัติดีนะ เคนจกรรมนั่งสมาธิภาวนา ๗ วัน ๗ คืน เป็นเดือนเป็นปี เราได้อะไรมา เราได้ความเพียร เราได้อาบเหงื่อต่างน้ำ เราได้สิ่งใดมา

ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา สิ่งนั้นต่างหากที่เราต้องการ ถ้าจิตมันสงบ เรามีสติสัมปชัญญะ สมบูรณ์ขึ้นมา จิตของเราต้องอยู่ในอำนาจของเรา จิตของเราต้องอยู่ในอำนาจของเรา ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเหตุมันสมควร เหตุมันสมควรขึ้นมาจิตมันต้องสงบระงับได้ แล้วจิตสงบระงับได้ พอจิตสงบแล้วนี้ เดี่ยวสงบชั่วคราวมันก็คลายออก แล้วมันเป็นนามธรรม

นามธรรมที่ว่า งานทางโลก งานทางวัตถุ เราทำได้หมดละ เวลาหน้าที่การงานของเรา ตำแหน่งหน้าที่การงานทางสมองเราก็คิดของเราได้ เราคิดงานของเราได้ เราทำงานของเราได้ เพราะอะไร เพราะมันมีวิชาชีพ วิชการของเราที่จะทำได้ไง แต่เวลาเราทำพุทธ เราใช้ปัญญา อบรมสมาธิ มันเป็นสมาธิ เวลาเป็นสมาธิ เวลามันเสื่อมแล้วมันคลายออกมา แล้วเราทำอย่างไร แล้วจับต้องตรงไหน

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ ท่านจะบอกว่าให้ชำนาญในวสี ให้ชำนาญในการกำหนด ถ้ามันกำหนดได้ มันสงบได้ สิ่งที่กำหนดได้ เรากำหนดอย่างนั้น ถ้าใช้ปัญญา อบรมสมาธิ เราใช้ปัญญา ไล่ความคิดของเราไป ถ้ามันหยุด มันหยุดมันก็เป็นสมาธิ นั่นแหละ เป็นสมาธิแต่มันแค่แว็บเดียว เดี่ยวมันก็คิดอีกแล้ว เพราะจิตมันเร็ว ธรรมชาติของจิตมันเป็นอย่างนั้น ธรรมชาติของจิตมันคิดของมันอยู่อย่างนั้น

ความคิดของจิต สิ่งที่เคลื่อนจิตคิดไปมันเร็วกว่าแสง แต่เพราะสติมันเท่าทัน เท่าทันมันก็ปล่อยวางๆ เป็นครั้งเป็นคราว เราก็อพยายามมีสติปัญญาไล่มันไปเรื่อยๆ ความที่ว่าเร็วกว่าแสงมันด้วยสติ มหาสติ สิ่งที่เร็วขนาดนั้นมันทำให้หยุดนิ่งได้ เพราะมันหยุดมันถึงเป็นสมาธิ มันหยุดนิ่ง สิ่งที่เคลื่อนที่ที่เร็วที่สุดแล้วมันหยุดนิ่งมีกำลังขนาดไหน แล้วเรามีสติปัญญาทำบ่อยครั้งเข้าๆ ถ้าจิตมันทำขึ้นไป ที่ว่าเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เรามีเหตุมีผลของเรา

ถ้าเรามีเหตุมีผลของเรา เราแสวงหา คุณิทางโลกเขาหาเงินหาทองเขาหา เขาไว้ใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ชีวิตของเขา เราหาคุณธรรมในหัวใจของเรา ถ้าจิตใจเรามีคุณธรรมขึ้นมา มันก็มีที่ความอบอุ่นมีคุณธรรมในใจ มีที่พึ่งอาศัย เพราะว่า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ถ้าใครทำสมาธิได้ เขาก็จะมีบ้านมีเรือนหลังหนึ่งเอาไว้ให้จิตนี้ได้พักอาศัย

ถ้าคนที่ยังทำสมาธิไม่ได้เหมือนคนไร้บ้าน เทียนนอนตามที่สาธารณะ เวลาฝนตกแดดออกก็ต้อง พยายามหาที่หลบเอาเอง แต่ถ้าคนที่ทำสมาธิได้ จิตนี้เหมือนมีบ้านมีเรือน ไว้พักอาศัย นี่ไง ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามาๆ เห็นไหม สัมมาสมาธิมันทำของมัน ที่ว่าเรา

ใช้มรรคเป็นที่พึ่งที่อาศัย มรรคนี้ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล มรรคมันไม่ใช่ผล เห็นไหม ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

เวลาเราใช้ปัญญาของเรา มันเกิดนิโรธ มันจะย่อยสลายไปพร้อมกัน เวลาถ้ามันมรรค สามัคคี คุณติ เวลาเราใช้มรรค เราก็แสวงหามาเพื่อเป็นมรรค ๘ เพื่อความสมบูรณ์ ญาณังอุทปาติ ปัญญาอุทปาติ วิชาอุทปาติ คุณติ ความมีปัญญา ความกระฉ่างแจ้ง ความมีในหัวใจ เวลามรรค สามัคคี ให้มรรคทำงานๆ ใช้มรรคทำงาน คือเราแสวงหาเพื่อความสมบูรณ์ เพื่อความถูกต้องดีงาม เวลาทำของเรา เราต้องหมั่นเพียรของเรา เราทำเพื่อ กิจญาณ สัจญาณ ให้มันมีกิจญาณ ให้จิตมันทำงาน ให้สัจจะความจริงมันเกิด

คุณติ จักรมันเกิด ธรรมจักรมันเกิด เวลากงจักรมันเกิด เวลากิเลสมันเจริญงอกงามขึ้นมา มันบีบบี้สีไฟขึ้นมา มันเป็นเราไปหมด เรามีความทุกข์ความยากไปกับมันหมดเลย แต่เวลาเป็นธรรมจักรเห็นใหม่ เป็นธรรมจักร ธรรมจักรมันเกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา เกิดจากการกระทำของเรา เกิดจากเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เกิดจากความหมั่นเพียรของหัวใจนี้

การศึกษา ศึกษามาเราไปรู้ข้อมูลภายในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ข้อมูลภายใน แล้วข้อมูลภายในควรจะเป็นประโยชน์กับการประพฤติปฏิบัติ ข้อมูลภายในเห็นใหม่ คุณติ หลวงปู่มั่นท่านบอกกับหลวงตาพระมหาบัว “มหาสิ่งที่ศึกษามาแล้วข้อมูลภายในวางไว้ก่อน ข้อมูลภายในมันเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาเราทำจริงของเราขึ้นมามันเป็นผลงานของเรา มันเป็นการกระทำของเรา”

ถ้าการกระทำเราเป็นจริง เราทำของเราขึ้นมา แต่ เราเอาข้อมูลภายในมาเปรียบเทียบ เราไปรู้ข้อมูลภายในมา เวลามันเป็นทุจริตๆ นี่ไง มันเป็น โดยกิเลส เป็น โดยกิเลสที่มันเข้ามาครอบงำ หน้าที่ของกิเลสคือการทำลาย หน้าที่ของกิเลสคือการทำลายความเพียรเรา แล้วเวลา กิเลสมันกลัว มันก็กลัวความเพียรของเราแน่แหละ ถ้าเรามีความเพียรเราเป็นคนมีสัจจะ เรามีความจริง กิเลสมันกลัว กลัวคนนั้น กิเลสมันยืมแยมแจ่มใสเลยกับพวกที่อ่อนแอ พวกที่ไม่เอาไหน กิเลสมันยืมแยมเลย ให้อพวกนี้หลอกทีเดียวก็น่าไปแล้ว แล้วกิเลสก็คือกิเลสไง

ฉะนั้นหน้าที่ของมันก็คือการทำลาย ทีนี้เวลาการทำลาย เรามีสัจจะมีความจริง เวลาเรานั่งสมาธิภาวนาขึ้นมา เราจะเอาความจริงของเราขึ้นมา ถ้าความจริงของเราขึ้นมา เราแสวงหา เรามีการกระทำของเราขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา มันจะเกิดขึ้น ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา เกิดขึ้น เวลาจิตมันเสื่อม เวลาจิตมันเสื่อม คุณติ มันก็เหมือนความคิดปกติเราไง เวลาเราคิด เราจินตนาการ เรื่องต่างๆ เวลาปัญญามันเกิด เขาว่าปัญญาสิ่งนี้คือๆ เวลาจิตมันเสื่อม เวลามันเสื่อม ไปมันเป็นอย่างนั้น

เวลาเราได้สติมา ได้สติมา นี่มันเป็นสัญญา เป็นสัญญาเพราะอะไร เพราะจิตมันเสื่อมไปแล้ว มันคิดไปแล้ว คิดจนมันทุกข์มันยากแล้ว กว่ามันจะตั้งสติได้ กว่ามันจะรู้ตัวได้ รู้ตัวได้ก็ยังมีดี แต่ถ้ามันรู้ตัวไม่ได้ มันจะเกิดความทุกข์ยาก เพราะจิตเสื่อมไป จิตเสื่อมก็ไปอยู่กับความทุกข์นั้น ความทุกข์นั้นมันเป็นวิบากเป็นผล เพราะอะไร ผลเพราะเราทำการผิดพลาดไป เพราะเราทำผิด เราทำผิดผิดตรงไหน ผิดที่ว่า เห็นไหม กลับมาพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วกิเลสตัณหา ความทะยานอยากมันเข้ามาพร้อมด้วย สมุทัยมันเจือปนมา ถ้าสมุทัยมันเจือปนมา มันทำให้ลุ่มลुकคลุกคลานไป

ลุ่มลुकคลุกคลานไป เราก็อลังสงสัย คิดว่าเราภาวนาของเราถูกต้องดีงามอยู่ ถ้าถูกต้องดีงามอยู่มันต้องมีสติ ถูกต้องดีงามมันต้องวางสิ่งนี้ได้ ถูกต้องดีงามมันต้องอยู่กับพุทโธได้ ถูกต้องดีงาม พุทโธ พุทโธจน คำบริกรรมมันอยู่ คำบริกรรมคือตัวจิต ตัวจิตมันไม่ไหลไป ไม่ส่งออกไป กับความคิดที่ส่งออกไป มันอยู่กับพุทโธได้ แต่เนื้อมันคิดไป มันคิดว่าสิ่งนี้ ข้อมูลภายใน ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันนี้เป็นมรรค อันนี้เป็นผล อันนี้เป็นสัมโพชชงค์ อันนี้เป็นการวิจัยทาง มันตรีกไปเลยส่งออกไปเลย

ส่งออกไปยังไม่รู้ตัว คนปฏิบัติอยู่ยังไม่รู้ตัวนะ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์สิ่งนี้ มันเป็นเรา ถ้าว่าเป็นเรามันไปหมด แต่ถ้าเราตั้งสติ เราอยู่กับสติ มีสติ อยู่กับ จิต เห็นไหม ความระลึกรู้เกิดจากจิต ถ้าจิตมันมีสติ คำบริกรรมมันก็ชัดเจน คำบริกรรมมันชัดเจน เห็นไหม ใช้มรรค เราใช้มรรคด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ที่เกิดจากใจของเรา ข้อมูลภายในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไปล้วงข้อมูลนั้นมา แล้วว่าเรามีเราเป็น มันเป็นของเราหรือ

แต่เวลาเราปฏิบัติของเรา มันอยู่กับเรา ใช้มรรคๆ มรรคจะเกิดเราใช้มรรค แต่เราไม่มีมรรค แต่เราไปเอาข้อมูลภายใน ไปเอาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอาแต่ชื่อมันมา เอาแต่ชื่อ เอาแต่ความจำมา เอามาแล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเราไหม เวลาเข้าทางจงกรมก็คิดแต่เรื่องนี้แหละ เวลาเข้าทางจงกรมวางให้หมดสิ พุทโธๆ นี้

พุทโธมันของพื้นๆ มันไม่มีสิ่งใด พื้นๆ นี้แหละทำให้ครูบาอาจารย์ของเราเป็นพระอรหันต์ พื้นๆ นี้แหละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนวิธีการทำความสงบ ๔๐ วิธีการ พุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ พื้นๆ นี้แหละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้หัวใจนี้ เกาะเกี่ยวสิ่งนี้ขึ้นไป แล้วพอมันเป็นขึ้นมา คนพื้นๆ นี้แหละ มันจะมีศักยภาพ คนพื้นๆ นี้แหละ จิตมันจะสงบ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว ยกขึ้นสู่วิปัสสนา

ถ้าวิปัสสนา ใช้มรรคทำงานๆ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เรายังใช้เขาอยู่ ใช้เขาก็มีสติ มีปัญญาประกอบ คุณแลรักษา ถ้าประกอบคุณแลรักษา เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม พิจารณาไปแล้วมันปล่อย มันปล่อยก็คือผล ผลของมันคือปล่อยชั่วคราว เพราะอะไร เพราะว่า มันไม่ใช่ให้มรรคทำงาน ถ้ามรรคทำงานมันจะเว้งว้างของมัน ธรรมจักรมันจะหมุนของมัน ปัญญา มันจะคล่องแคล่วมาก ถ้าปัญญามันคล่องแคล่วมาก คล่องแคล่วเพราะอะไร คล่องแคล่ว เพราะการฝึกฝนไง

จากสติ จากสติคนทำงานพลังเหลือ คนทำงานแล้วผิดพลาดบ้าง คนทำงาน ทำงาน บ่อยครั้งจนมันชำนาญ จับแล้วพิจารณาๆ พิจารณาบ่อยครั้งเข้าๆ จับได้เป็นพิจารณา แล้วมันมีให้ จับ

ส่วนใหญ่คนปฏิบัติบอกว่า พอมันปล่อยแล้วมันวาง ปล่อยแล้วมันไม่มี มันไม่มีนั่นละ สติมันอ่อน แต่ถ้ามันปล่อยแล้วนะ สติดี สติจะดี สติดีแล้วถ้ากำลังมันไม่พอ กลับมาพุทโธ พอมี สติดีมันมีกำลังมันจับได้ จับได้เพราะเหตุใด จับได้เพราะของมันมีอยู่ คุณติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาหารคาบส อุทกคาบส ยกย่องขนาดไหน แต่ของมีอยู่มันรู้

เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ไปอยู่กับสังขชัย นั่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ก็คือ ไม่ใช่ ไม่ใช่คือไม่มีอะไรเลย แต่พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร มี เรายังทุกข์ มี ของมันมีอยู่ นี่ก็เหมือนกัน เราพิจารณาแล้วๆ ถ้าเราใช้มรรคทำงานอยู่ มันว่าง มันปล่อย มันวาง ของมันมี ของมันมีเพราะอะไร ของมันมีเพราะเรายังไม่ได้ทำลาย ถ้าเราทำลายของนั้น เราทำลายสิ่งนั้นจนเป็น ผุพังไปแล้ว ทำลายต่อหน้ามันถึงไม่มีใช้ไหม

ถ้าของมันมีเรายังไม่ได้ทำลาย มันจะปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยวาง ปล่อยวาง นี่ไง ใช้มรรคทำงาน ใช้มรรค นี่ไง สมุทัย ตัณหา ความทะยานอยากมันบวกรเข้ามา เพราะเราใช้แล้ว เพราะการทำงานมันทุกข์มันยาก เคนจกรรมนั่งสมาธิภาวนามันแสนทุกข์แสนยาก เวลามันเกิดผลการปฏิบัติขึ้นมาแล้ว มันให้ค่า ให้คะแนนเกินไป เราให้คะแนนตัวเองมากเกินไป ถ้าเวลา มันทุกข์มันยากนะ ก็ตัดทอนซะจนไม่มีคะแนนเลย จนเดินไม่เป็น จนเดินไม่ได้

เวลากิเลสมันข่มมันขู่ เราไม่มีวาสนาแล้วละ เราทำไปไม่ได้อีกแล้ว เราทำไปแล้วมัน จะทุกข์จะยาก เวลากิเลสมันบีบบี้สีไฟจะเป็นอย่างนั้น เวลาเราเริ่มประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลา จิตใจเป็นศีล สมาธิ ปัญญา ขึ้นมา มันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง แล้วพิจารณาแล้วมันปล่อยๆ ก็ให้คะแนนตัวเองมากเกินไป เวลากิเลสมันเหยียบย่ำ ก็ทุกข์ยากจน ก้าวขาไม่ออก

เวลาปฏิบัติขึ้นมาแล้ว มีความชุ่มชื้นขึ้นมาในหัวใจบ้าง ก็ให้คะแนนตัวเองจนเกินกว่าเหตุ นี่ไง ใ้มรรคทำงานๆ แต่ถ้ามันให้มรรคทำงานๆ ไม่ได้ใช้ ไม่มีตัวตนเราเข้าไป เราหน้าที่ทำของเรา หน้าที่เรา เราตั้งสติของเราถ้าเราทำสมาธิ เราก็พยายามกำหนดพุทโธของเรา ถ้าเราใช้ปัญญาถ้าจิตสงบแล้ว เราก็ฝึกหัดใช้ปัญญาไป เวลาใช้ปัญญาไป มันจะปล่อย มันจะวางขนาดไหนมีความสุข

เวลาปล่อยแล้วมีความสุข เราอยู่กับความสุขนั้น อยู่กับความสุขนั้นเวลามันคลายตัวออกมา ถ้ากำลังมันพอ จับ ถ้ากำลังไม่พอเรากำหนดพุทโธ ให้สมาธิมันมากขึ้น พอมีกำลังแล้วมันจับ มันมี เวลามันจะคันไป บอก มันไม่มีๆ ไม่มีตั้งสติดีๆ ความรู้สึกเราก็คือตัวมัน ความรู้สึกเรานี้ ใจไม่มีคือ ตัวที่ไม่มีคือตัวมัน ใจมีก็คือตัวมัน เพราะมันเข้ามาตัวจิตใจ ตัวจิตเป็นนามธรรม ตัวจิตก็ตัวภาวสวะ ตัวภพนี่ไง ก็ตัวรู้สึกนี่แหละ แต่มันบอกไม่มีมัน มันบอกไม่มีมัน ไม่เห็นมันแล้วเราก็เชื่อ ใ้มรรคทำงาน

ใ้มรรคทำงาน มีตัว มีตน มันหลบหลิกได้ ให้มรรคทำงานมันจับของมัน มันแยกแยะของมัน วิปัสสนาของมัน ถ้ามันยังไม่ได้ทำอะไรให้แหลกลาญเป็นผุยผงไป มันยังมีของมันอยู่พิจารณากายเห็นไหม เวลามันเป็นไตรลักษณ์ มันแปรสภาพของมันไป มันแปรสภาพมันไปมันปล่อยหมด แล้วเหลืออะไร พิจารณาจิต เวลาพิจารณาจิต จิตเศร้าหมอง จิตฟ่องใส

จิตเศร้าหมอง จิตฟ่องใส แล้วเวลามันปล่อยวางแล้วมันเหลืออะไร พิจารณาเวทนา พอพิจารณาเวทนา เวลาพิจารณามันปล่อยวางเวทนา เวทนาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่เวทนา แล้วมันเหลืออะไร พิจารณาคุณธรรม พิจารณาสังขธรรม พิจารณาแล้วมันก็ปล่อย ปล่อยแล้วมันเหลืออะไร มันมีอะไร มันมีๆ แต่ด้วยกิเลสที่มันมีกำลังของมันมากกว่า ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ อ่อนแอ เวลามันเสื่อมไปแล้ว เวลามันผิดหวังไปแล้ว ถ้ารู้สึกตัวขึ้นมา มี ถ้ารู้สึกตัว

ส่วนใหญ่แล้ว ภาวนาอยู่ พุทโธอยู่ แต่ไม่รู้รู้สึกตัว เชื่อกิเลส เชื่อความเห็นของตัว เชื่อข้อมูลภายใน เชื่อข้อมูลภายในก็ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ทฤษฎีไง ตำราไง ทำสิ่งใดก็จะเปรียบเทียบในตำรา เพราะเราไม่เชื่อตัวเราเอง เราไม่เชื่อปัจจัยตั้ง ไม่เชื่อสันติภูมิจิโภา เราไม่เชื่อความสามารถของเรา เราไม่เชื่อความจริงของเราไง ถ้าไม่เชื่อความจริงของเรา เสื่อมแน่นอน ไปข้างหน้ามันมีแต่ความท้อถอย มันต้องยุบยอบลงแน่นอนอยู่แล้ว แน่แน่นอน เพราะอะไร เพราะเราขาดการบำรุงรักษา ถ้ามันคงที่ของมัน มันคงที่อยู่ด้วยการบำรุงรักษา

ถ้าการบำรุงรักษานั้น มันก็พยายามรักษาสິงที่ว่าง มันเป็นความว่าง มันมีความปล่อยวางไว้ จะให้มันคงที่ มันก็รักษาไว้ไม่ได้ มันรักษาไว้ไม่ได้หรอก เพราะเวลามันมีผลกระทบขึ้นมาแล้ว

นี่ มันคลายตัวทันที ถ้าไม่มีผลกระทบมันก็เสื่อม มันกินตัวมันเองอยู่แล้ว แต่ถ้าเราจับของเรา จิตสงบแล้วเราจับของเรา พอจับมันมี มันมีมันตื่นตื่นเลย มีนี่มันสะท้อนหัวใจเลย สะท้อนหัวใจตรงไหน สะท้อนหัวใจเวลามันหลงไม่รู้สีกตัว

เวลาหลง เวลาไม่เข้าใจ ไม่รู้สีกตัวเลย แต่พอจับได้ สะท้อนใจทันทีเลย เอ๊ะ ไหนว่าไม่มีใจ ไหนว่าไม่มี ก็มันมีอยู่ แสดงว่าเราหลง แสดงว่าเราทำผิดพลาด ถ้าคนมีสติสัมปชัญญะมันจับได้อย่างนี้ แต่ถ้าคนไม่มีสติสัมปชัญญะ มันก็ยังเข้าข้างตัวเอง ยังพยายามจะใช้มรรคทำงาน โดยข้อมูลภายใน แต่ไม่ใช่เป็นความจริง แต่ถ้าเป็นความจริงนะ ให้มรรคทำงาน ให้มรรคทำงาน เราต้องซื่อสัตย์ เรามีสัจจะ ศีลก็คือศีล สมาธิก็คือสมาธิ ปัญญาก็คือปัญญา

สิ่งที่มันเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากการกระทำของเรา ถ้าเกิดขึ้นจากการกระทำของเรา เราก็ต้องมีความขยันหมั่นเพียร ทำให้มันเกิดขึ้นมา ถ้ามันเกิดขึ้นมามันก็เป็นมรรคใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาบอกกับปัญจวัคคีย์ ไม่มีกิจญาณ สัญญาณ เราไม่ปฏิบัติตนว่าเป็นพระอรหันต์

ถ้ามันจับไม่ได้ มันไม่มี มันไม่มีกิจญาณ ไม่มีการกระทำ ใจมันไม่มีมรรคที่ให้มันทำงาน มรรคที่มันเป็นสัจจะ เป็นสัจธรรม ที่มันจะบีบบี้สี่ไฟ ให้กิเลส กิเลสมันจะกลัวตรงนี้ เวลากิเลสมันกลัวที่ว่าเวลาเราจับ เราเท่าทันมัน เราเท่าทันกิเลส แล้วเราจับกิเลสได้ กิเลสมันกลัวตรงนี้ กิเลสเวลาเราประพฤติปฏิบัติมันก็บังงา ร่วมด้วยไปด้วยกัน ทำอะไรดีไปหมด เป็นคนขยัน เป็นคนหมั่นเพียร เป็นคนปฏิบัติที่ได้ผล ปฏิบัติแล้วได้โสดาบัน ได้สกิทาคา ได้อนาคามี มันแขวนป้ายให้หมดเลย

แล้วเวลามันหลอกให้เชื่อถือมัน เวลามันเสื่อม ให้อป้ายโสดาบัน สกิทาคา อนาคามีมันหายไปไหนหมด เพราะเวลามันเสื่อมไปแล้ว มันมีแต่ความร้อน เวลาเสื่อม จิตเสื่อม คนภาวนา เวลาจิตเสื่อม ทุกข์เพราะจิตเสื่อมทุกข์มาก เวลาทุกข์มาก แล้วทุกข์เสร็จแล้ว เราจะเอาพินคินมา พินคินมาอย่างไร พินคินมามันก็จากพื้นฐานนี้แหละ จาก ศีล สมาธิ ปัญญา พื้นฐานขึ้นมา เพราะมันต้องพินฟูมา

พินฟูมาเสร็จแล้ว ถ้ามีกำลังแล้วก็จับพิจารณาต่อเนื่องไป ถ้าคนเคยจับได้ คนเคยภาวนาได้ เคยใช้ภาวนามยปัญญาเป็น มันก็จะเข้าไปสู่ นั่น เข้าไปสู่ นั่น จับต้องได้ วิปัสสนาซ้าแล้วซ้าเล่าๆ เวลาถึงที่สุด ให้มรรคทำงาน มรรคสามัคคี มรรคมันรวมตัว สมุจเฉทปหาน เวลามันขาดกายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย กายไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่กาย ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น

๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขันธ ๕ ขันธ ๕ ไม่มีในเรา เราไม่มีในขันธ ๕ ขันธ ๕ ก็ไม่มีในเรา เราก็ไม่มีในขันธ ๕

แล้วมันเป็นอย่างไร มันเป็นอย่างไรมันถึงไม่มี แล้วเมื่อก่อนก็บอกมันไม่มีฯ ของมันมีอยู่ มันก็แจ่มแจ้ง มันก็เผชิญหน้าอยู่ว่ามันมีใจ แล้วไม่มีไม่มีอย่างไร นี่ใจ ระหว่างให้มรรคทำงานกับให้มรรคทำงานมันแตกต่างกัน มันแตกต่างกันตรงไหน มันแตกต่างกันเวลาผลลัพ์ ถ้าคนที่ปฏิบัติตามความจริง ผลลัพ์มันจะเป็นความจริง แต่คนที่ปฏิบัติ ปฏิบัติโดยกิเลส ปฏิบัติโดยให้สมุทย์มันเจือปนมา สัมลูกคลุกกลานอยู่อย่างนั้น

แต่ถ้าเราปฏิบัติเพราะมันสัมลูกคลุกกลาน เราถึงพยายามจะตั้งตัวเราขึ้นมา มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มนุษย์มีศักยภาพ มนุษย์ที่จะตามความเป็นจริง เวลาครูบาอาจารย์ท่านเห็นเราเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา จริงๆ แล้วมันสังเวชนะ มีพ่อแม่คนใดบ้าง อยากให้ลูกเราทุกข์เรายาก พ่อแม่คนใดก็อยากให้ลูกเราประสบความสำเร็จ ทำสิ่งใดก็ประสบความสำเร็จทั้งนั้น แต่มันจะเป็นไปได้จริงไหม มันจะเป็นไปได้จริงเพราะเขามีความขยันหมั่นเพียรของเขา เขาทำของเขา แล้วเขามีมรรคมีผลขึ้นมาของเขา เขาก็จะประสบความสำเร็จของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านบอก มันจะเกิด มันจะเกิดตรงนั้นแหละ มันจะเกิดก็เกิด เพราะมรรคเกิดการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนานั้นแหละ ฉะนั้นเวลาเขาเกิดเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ถ้าเขาขยันหมั่นเพียรของเขา นั่นคือโอกาสของเขา นั่นคือความเป็นไปได้ของเขา แล้วถ้าจิตมันเป็นความจริงขึ้นมา สิ่งนั้นมันจะเกิดขึ้นมาจากในใจของเขา

ฉะนั้นเวลาเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ใครเห็นแล้วทำไมมันจะไม่สังเวช ทุกคนมันสังเวชทั้งนั้น มันสังเวชเพราะมันเหนื่อยหน่าย มันหืด เวลาเราทำปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้พุทโธนะ เวลาจิตสงบ มันก็สงบมาระงับของมันขึ้นมา เวลาออกใช้ปัญญา ออกใช้ปัญญา มันหอบ มันเหนื่อย เพราะเวลามันใช้ปัญญาไปนะ มันลงทุนลงแรง แม้แต่การทรงตัว คุณิ คนที่ทำงานบนที่สูง การทรงตัวของเขา เขาต้องมีความชำนาญของเขา เวลาเขาทำงานของเขา เขาทำงานบนที่สูงของเขา เขาต้องระวังของเขา เขาต้องมีเทคนิคของเขา

นี่ก็เหมือนกันเวลาจิตสงบแล้ว มันเป็นนามธรรม สัมมาสมาธิ แล้วสัมมาสมาธิเวลามันออกใช้ปัญญาขึ้นมา มันเป็นเรื่อง เป็นอยู่ในหัวใจลึกๆ เวลามรรคมันเกิด กิจญาณฯ มันเกิดอย่างนี้ กิจญาณ สัจญาณ มันเกิดขึ้นมา เวลามันเกิดขึ้นมา เห็นไหม คุณิ นั่งสมาธิเดินจงกรมไป มันเป็นกิริยาจากภายนอก เวลาจิตมันหมุ่นอยู่ภายใน เวลามันหมุ่นอยู่ภายใน เวลาธรรมจักรมันเกิด

มันหมุ่นอยู่ภายใน แล้วมันหมุ่นอยู่ภายใน เวลาเรานั่งสมาธิภาวนา คุณิ เวลาเขาทำของเขา ครูบา อาจารย์ท่านชื่นชมอย่างนั้น ชื่นชมอย่างนั้น เพราะเป็นโอกาสของเขา

ถ้าไม่มีการกระทำขึ้นมา แล้วมันจะเกิดมรรคเกิดผลจากไหน มรรคผลมันก็ต้องฝึกหัด ขึ้นมาจากใจดวงนั้น แล้วเรามีความตั้งใจ เรามาประพฤติปฏิบัติของเรา แต่กิริยาการเดินจงกรมการนั่งสมาธิ ใครๆ ก็ ลึกๆ ทุกคนมันก็สังเวททั้งนั้น มันไม่อยากจะให้มีทุกข์มียาก แต่มันเป็นความจำเป็นว่ามันต้องฝึกฝน มันเป็นความจำเป็นที่เราต้องทำ ถ้าเราไม่ทำ

คุณิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่สามารถเอามรรคเอาผลยัดเข้าไปในหัวใจของใครได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น เวลาปฏิสนธิจิต จิตนี้มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ กำเนิด ๔ เวลากำเนิด ๔ เรากำเนิดแล้ว เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีสติ มีปัญญา เราพยายามฝึกหัดปฏิบัติในใจของเรา จิตเวลาสงบเข้ามา มันก็เข้าไปสู่ปฏิสนธิจิตนี้แหละ มันเข้าไปสู่ปฏิสนธิวิญญาณ นี่ปัญญามันเกิดจากจิตๆ ปัญญาไม่ได้เกิดจากมรรค มันเกิดจากจิต มันเกิดจากจิตไม่ได้เกิดจากสมอง ไม่ได้เกิดจากความจำ เพราะความจำเป็นขั้น ๕

แต่พอจิตมันสงบไปแล้ว จิตสงบไปแล้ว จิตเป็นสัมมาสมาธิ เวลามันออก ออกเสวย จิตเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ธรรมๆ ธรรมคือธรรมอารมณ์ ธรรมคืออารมณ์ ธรรมนี้คือขั้น ๕ ถ้าจิตมันสงบ มีสัมมาสมาธิแล้วมันจับขั้น ๕ ได้ ถ้ามันจับขั้น ๕ ได้ ขั้น ๕ มันเป็นรูป ถ้ามันจับได้ มันจับได้รูป ถ้าคนจับได้ จับได้ที่เวทนา เวทนาก็คือความรู้สึก ถ้ามันจับได้ สัญญา สัญญาคือข้อมูลเปรียบเทียบ ถ้าเกิดที่สังขารความคิดเห็นใหม่ จับได้วิญญาณ วิญญาณรู้ในขั้น ๕ ถ้าจับได้มันแยกแยะของมัน ด้วยปัญญาของมัน มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นปัญญาวิมุตติ

ถ้าปัญญาวิมุตติ เวลาจับแล้ว มันพิจารณา ในอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์มันเกิดได้อย่างไร อารมณ์มันเกิดมาจากอะไร อะไรเป็นคนยุแหย่ให้เกิดอารมณ์นั้น ก็สัญญาใจ สัญญามันเป็นข้อมูล ถ้าไม่มีข้อมูลเกิดไม่ได้ คอมพิวเตอร์ไม่มีโปรแกรม ใช้งานไม่ได้ นี่เหมือนกันถ้ามันจับได้ มันจับได้แบบนี้ จับได้แบบนี้แล้วมันพิจารณาของมันไป ในรูปมันมีอะไร ในรูปมีความรู้สึกก็มีวิญญาณ ถ้ามีข้อมูลก็คือสัญญา ถ้ามีความคิดมันก็เป็นสังขาร แล้วถ้ามันมีความชอบหรือความไม่ชอบคือเวทนา

อารมณ์หนึ่งๆ มันมีข้อมูลอยู่อย่างนี้แล้วมันแยกออกไปๆ ด้วยปัญญา มันมีปัญญาหมุ่นของมัน นี่ไง ให้มรรคทำงานๆ ยังใช้อยู่เพราะเราต้องประคองไป เราต้องประคอง เราต้องดูแลรักษาให้มรรคทำงาน ถ้าไม่มีมรรคเลยละ เราประพฤติปฏิบัติกัน สิ่งที่เป็นเขาเรียกโลกีย์ปัญญา

ปัญญาทางโลก สิ่งที่มีมันก็เป็นเรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ เขาใช้ประกอบสัมมาอาชีวะ เขาใช้ประกอบอาชีพ แต่เราจะฆ่ากิเลส เราจะทำลาย เราจะชนะตัวเราเอง สิ่งนั้น เวลาพูดถึงปัญญาทางโลกๆ มันเป็นเรื่องความเจริญ ความเสื่อมของโลกนะ

ถ้าความเจริญความเสื่อมของโลก เพราะว่าคนต้องมีปัญญา มนุษย์ต้องมีการศึกษา การศึกษานั้นจะพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนดี จะพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนที่ฉลาด แต่มันใช้กับโลก มันไม่ได้ใช้กับการภาวนา การใช้กับการภาวนามีปัญญามากขนาดไหน เวลาจะทำความสงบของใจแสนทุกข์แสนยาก เพราะคนบ้านเรือนหลังใหญ่ บ้านเรือนหลังใหญ่เวลาทำความสะอาดต้องจ้างคนเยอะๆ เพราะบ้านเรือนหลังใหญ่ แต่เราจ้างใครทำให้เราไม่ได้ เพราะมันเป็นบ้านของเราเอง เป็นบ้านภายใน เป็นความรู้สึกลึกซึ้ง เราจึงต้องใช้สติปัญญาของเรา ทำความสะอาดเสียเอง

ถ้าทำความสะอาดเสียเอง คิดสิ่งใดมันก็ไม่ลงใจสักอย่าง เพราะความคิดเราเยอะ เพราะเรามีปัญญามาก มันเลยทำ กลับทำให้ทำสมาธิได้ยากขึ้นเพราะปัญญามันมาก ข้อความสงสัยมันเยอะ แต่ถ้าคนบ้านหลังเล็กมีศรัทธาจริต ศรัทธาจริตเขาเชื่อมั่นของเขา เรามีความเชื่อมั่น มีความเข้มแข็งของเรา เรากำหนดพุทโธซัดๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันก็จะเข้ามาสู่ความสงบได้ง่ายขึ้น เวลามันสงบแล้ว จิตสงบแล้ว จิตเป็นสัมมาสมาธิแล้ว ยกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง อันนั้น มันเป็นปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิ เกิดขึ้นมาจากจิตมันเป็นภาวนามยปัญญา มันเป็นปัญญาปัจจุบัน มันใช้ข้อมูลการศึกษาไม่ได้

ฉะนั้น หลวงปู่มั่นท่านถึงบอกหลวงตา สิ่งที่เราศึกษามานั้น ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประเสริฐมาก แต่ต้องเก็บใส่ไว้ในสมอง ใส่ในลิ้นชักในสมอง แล้วลั่นกุญแจมันไว้ อย่าให้ออกมา มันจะตะมันจะติดกัน มันเป็นข้อมูลภายในขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่เป็นข้อมูลปัจจุบันของจิต มันไม่เป็นปัจจุบันเดี๋ยวนี้ ถ้ามันเป็นปัจจุบันเดี๋ยวนี้ เวลามันเกิดปัญญาอย่างนี้ มันถึงรักษายาก มันถึงต้องถนอมรักษาไว้

นี่การถนอมรักษา มันจะถนอมรักษาด้วยประสบการณ์ ประสบการณ์ที่ล้มลุกคลุกคลาน เวลาเราล้มลุกคลุกคลานสักทีหนึ่ง เราก็ไม่อยากจะให้ล้มลุกคลุกคลานอีก แล้วเราก็ผลอไปให้กิเลสหลอกอีก แล้วกว่าจะนึกได้ อ้อ อ้อนั้นสติกลับมา อ้อๆ พออ้อ นั้นมันเท่าทัน ถ้าไม่อ้อ คือเราคิดแล้วเราเพลินไปกับมัน เพลินไปกับมันตลอด แต่ถ้าอ้อเมื่อไหร่มันก็หยุดเดี๋ยวนั้น ถ้าหยุดเดี๋ยวนั้น นั้นมันเป็นปัจจุบัน เดียวไปอีกแล้ว นี่คือการให้มรรคทำงาน

ใช้มันยังมีตัวมีตนของเราไง มันต้องฝึกหัดจากที่นี่ ฝึกหัดจากสมมุติ ฝึกหัดจากตัวตนของเราให้แหละ แต่พอมีความชำนาญขึ้นแล้ว ให้มรรค มรรคคือความเป็นกลาง ความเป็นกลาง

ความสมดุล ให้มรรคทำงาน แต่มรรคกว่าจะทำงานได้ มันก็ต้องฝึกฝนต้องมีการกระทำขึ้นมา
มหาศาล แล้วพอเป็นจริงขึ้นมาเนาะ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล

เวลามรรคเรารู้อย่างไร มรรคมันคืออะไร เราศึกษาแล้ว เราพยายามจะศึกษาทางทฤษฎี
ศึกษาทางวิชาการ แล้วศึกษาแล้วก็เปรียบเทียบขึ้นมา โดยสัญญาอารมณ์ของเรา มันก็เป็นอย่าง
นั้นจริงๆ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ เพราะเรามาจากโลก ปฏิเสธไม่ได้ๆ เราจะไม่มีความรู้สึกนึกคิด
ไม่ได้ เราต้องมีความรู้สึกนึกคิด แล้วความรู้สึกนึกคิดนี้แหละ มันจะทำให้เราทุกข์เรายาก
ความรู้สึกนึกคิดนี้แหละ ทำให้การประพฤติปฏิบัติล้มลุกคลุกคลาน แล้วเวลาทำสมาธิ ทำ
ความสงบของใจมันก็เอาชนะความรู้สึกนึกคิดอันนี้แหละ

ถ้ามันชนะความรู้สึกนึกคิดนี้ ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่มันใคร่ครวญแล้ว มันก็ชนะ
ความรู้สึกนึกคิดอันนี้ มันถึงปล่อยวางความรู้สึกนึกคิดอันนี้ได้ มันถึงเป็นสมาธิ เวลา
พุทโธๆ มันก็เอาชนะความรู้สึก เอาชนะตัวเรานี้แหละมันถึงเป็นสมาธิ เพราะเป็น
สมาธิ มันถึงเป็นภาวสวะ เป็นจิตดั้งเดิม ถ้าจิตดั้งเดิมแท้มันยังไม่ถึง เป็นจิตดั้งเดิมของเรา
แล้วก็ออกฝึกหัดใช้ปัญญาๆ นี้แหละ ออกฝึกหัดใช้ ถ้าใช้ได้ มันก็จะเป็นมรรคแล้ว พอเป็นมรรค
ขึ้นมามันก็เป็นประโยชน์กับเรา

ประโยชน์กับเราตรงไหน ประโยชน์กับเราเรากราบไหว้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า เรามีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง แต่เรายังไม่เห็นสังขารจริงในหัวใจ
เราเลย ถ้าเป็นสมาธิ เราก็เห็นเงาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันเกิดภาวนามย
ปัญญาขึ้นมา สังขาร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบธรรมๆ แล้วสังขาร สังขารจะ
จริงที่มันเกิดขึ้น โสคาปัตติมรรค มันเกิดขึ้นในหัวใจของเรา สังขารมันเกิดขึ้นกลางหัวใจ มันจะ
เป็นความมหัศจรรย์ใหม่

แล้วเรามีสติปัญญาใคร่ครวญๆ บ่อยครั้งเข้า เวลามรรคทำงาน ให้มันทำงานโดยสังขาร
โดยความจริง โดยความสมดุล เพราะเป็นความสมดุล มรรคถึงสามัคคี คนที่ภาวนาไม่เป็นบอก
ว่า มรรคสามัคคีแล้วเป็นหนึ่งในหนึ่งก็ตัวคนใจ คนภาวนาไม่เป็นมันพูดผิดทั้งนั้น บอกมรรค
นี้มันเป็น มรรค ๘ นะ รวมลงมาเป็นหนึ่งนะ เวลาเป็นหนึ่งนี้มันมรรค มรรคอะไรของเอ็ง นั่นละ
ให้มรรคทำงาน ให้มรรคทำงานเพราะความใช้มันถึงยึดใจ แล้วมรรคเป็นหนึ่งในหนึ่ง เป็น
หนึ่งไอ้หนึ่งก็ไปวางอยู่นั่น แต่ถ้าเป็นความจริงให้มรรคทำงานโดยสังขาร โดยความจริงของเขา

ความจริงนี้เกิดขึ้นจากการหมั่นเพียรของเรา พอหมั่นเพียรขึ้นมา คุณิเวลามันสมดุลของ
มัน สมุจเฉท มรรคสามัคคี รวมแล้วสมุจเฉทปหาน ไม่ใช่หนึ่ง ถ้าหนึ่งมันวางไปหมด มันมรรค

สามัคคีรวมเป็นสัจจะ เป็นความจริง เป็นธรรมจักร แล้วธรรมจักร สิ่งที่ธรรมจักร เวลามัน สมุจเฉท มันสมุจเฉทติ พอสมุจเฉททั้งมรรคทั้งผลรวมลง จิตโผล่ขึ้นมา ความรู้สึกที่เป็นอกุปป ธรรมมัน โผล่ขึ้นมา เวลามันทำลายแล้วว่า ทำลายแล้วมรรคมันอยู่ที่ไหน ผลมันอยู่ที่ไหน ทำลาย ให้มันแหลกละเอียดไปเลย ยิ่งทำลายยิ่งสะอาดบริสุทธิ์ ยิ่งทำลายยิ่งผ่องแผ้ว ยิ่งทำลายยิ่งเป็น ความจริง เพราะมันเป็นนามธรรมอยู่แล้ว

แล้วสัจจะความจริง เวลาเป็นมรรค มรรคก็เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม แต่มันต้อง อาศัยความพากเพียร อาศัยความจริงของเราขึ้นมาเพื่อประโยชน์กับเรา เราทำเพื่อหัวใจดวงนี้ ถ้า เป็นความจริงขึ้นมา เรามาฟังธรรม เรามาประพฤติปฏิบัติ เรามาแสวงหาสัจจะความจริง สัจจะ ความจริงจากใจดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่งที่เป็นสัจจะความจริงนั้น ยืนอยู่บนหลักการความเป็นจริง นั้น ไม่เลื่อนลอย ไม่ใช่ไม่มีที่มาไม่มีที่ไป

เวลาถ้าไม่มีสัจจะความจริง มันเลื่อนลอย เลื่อนลอยจนจับต้องสิ่งใดไม่ได้เลย แล้วเราก็ จะเอามรรคเอาผล โดยความเลื่อนลอยนั้น แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านมีสัจจะความจริงในหัวใจ จิตใจนั้นไม่เลื่อนลอย มีเหตุมีผล มีสัจจะ มีที่มาที่ไป แล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติตามความ เป็นจริงนั้น มันจะกังวานในหัวใจของเรา ให้มรรคทำงาน เอวัง